

Jadwiga Magnuszewska

# błyski świadomości

Wrocław 2018

Projekt okładki: Jadwiga Magnuszewska

Fotografia na okładce: Wojciech Bytner

Korekta, konsultacje redakcyjne: Eliza Saroma-Stępniewska

Skład: Eliza Saroma-Stępniewska, Zbigniew Stępniewski

Druk i oprawa:

K&K Reklama-Poligrafia

ul. Zakopiańska 9

30-418 Kraków

<http://www.kandk.com.pl>

© Copyright by Jadwiga Magnuszewska

ISBN 978-83-948072-0-7

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Rozpowszechnianie i kopiowanie całości lub części publikacji zabronione bez pisemnej zgody autora.

1

myślotok zagłusza  
cisza jest płótnem  
na którym wyświetla się wgląd

2

płomienie świtu  
kolejne rozdanie szans  
podróż bez końca

# 3

pożar wieczoru  
piękno zamknięte w kropli  
potęga słowa

4

dzień żegna już noc  
w sieci błędnych decyzji  
nowy początek

5

wierzba płacze w głos  
we mgle niedopowiedzeń  
podróż przez życie

6

cisza przed świtem  
wiem zamyka poznanie  
klatka przekonań

7

wiosną odnowa  
jestem, kiedy mnie widzisz  
zamknięte okno

8

rosa lśni w słońcu  
pewna jest tylko zmiana  
zakręcony świat

9

w samo południe  
cień zsuwa się z dachu  
tło dla tajemnic

10

burza za oknem  
akceptacja losu  
taniec w deszczu

# 11

porażki pokonują głupców  
mądry wykuwa z porażek  
stopnie do zwycięstwa

# 12

czasem nie można  
mówić o porażce  
tylko o nierealnym celu

13

stopnie od klęski wzwyż  
wykuwane ze zwycięstw  
nad samym sobą

14

nie dotrzemy dalej  
niż nasze marzenia  
chyba że nas ktoś popchnie

16

15

podłych nie zmienisz  
wzmacniaj mądrych i dobrych  
oni zmienią świat

17

# 16

wola bez potencjału jest jak dym bez ognia  
potencjał bez woli jest jak zapalka  
bez działania nie zapłonie

17

życie to strumień zmian  
a każda chwila  
ma swe własne szczęście

19

18

człowiek ocenia świat  
na miarę  
swych ograniczeń

19

ból istnienia wszystko zmienia  
trzymaj się światła  
a nie zatonesz

21

20

wolny od lęków  
wolny od pragnień  
doświadczam tego, co jest

21

najczęstszą oceną  
drugiego człowieka  
jest ta oparta na iluzji

23

22

ucieczka nie uczyni cię wolnym  
jesteś wolny, gdy odchodzisz  
choć możesz zostać

symptmem choroby narodu  
są czyny ludzi  
którzy są nagradzani i promowani

# 24

cisza jest stanem  
w którym nie ma zagłuszczy bólu  
bólu, który istnieje niezależnie od ciszy

jeśli uporządkujesz swoje wnętrze  
zyskasz szansę, by twój stosunek  
do tego, co na zewnątrz, był właściwy  
w pomieszczeniu nic nie jest takie, jakie być powinno

26

życzliwość buduje mosty tam  
gdzie egoizm wznosi mury

27

tylko wtedy, gdy otworzysz umysł  
znajdziesz drogę  
do lepszego świata

29

28

dobro musi być silne  
bo zło ma więcej możliwości

w rozmowie z sobą  
najbardziej wymowne jest milczenie  
bo to, co zagłuszane na co dzień  
zyskuje przestrzeń, w której może przemówić

30

w stojących stawach  
pozbawionych przepływu  
pozbawionych dopływu świeżej wody z zewnątrz  
postępuje zgnilizna

tylko mali ludzie będą ci przeszkadzali  
robić rzeczy wartościowe  
bądź większy, ponad to  
i czyn zmianę na lepsze

osiągnięcia wypromowane dzięki znajomościom  
zostaną obnażone  
poza granicami własnego podwórka  
tylko owoc pracy prawdziwego talentu  
zdobędzie międzynarodowe uznanie

nie poznasz człowieka  
póki nie pozwolisz mu być sobą  
nawet dążąc do zmiany  
najlepiej zaczynać od poznania  
bo wówczas dostosujemy drogę zmiany  
do rzeczywistości  
ideologie oderwane od rzeczywistości  
zawsze prowadziły do cierpienia

# 34

ludzie dziwią się  
że zostają sami, gdy zawiodą zaufanie  
tylko głupiec wypływa na jezioro  
w łodzi, która przecieka

miłość i władza  
tylko wtedy mogą współistnieć  
gdy władzę przejmie serce

# 36

gdy w świecie dzieje się źle  
ludzie wrażliwi  
chorują pierwsi –  
są jak kanarki w kopalni

wiara gór nie przenosi  
brak wiary – góry przed nami wznosi  
bez wiary w powodzenie  
będziemy piętrzyć trudności  
wierząc w powodzenie  
będziemy szukać możliwości

# 38

jeśli nie wyznaczysz granic  
inni wejdą tam, gdzie nie powinni  
jeśli nie ustalisz reguł  
inni narzucą ci swoje

39

tam, gdzie  
pesymista widzi problemy  
optymista widzi możliwości  
realista widzi jedno i drugie

ludzie, o których dobrym imieniu świadczą czyny  
nie muszą szykanować i oczerniać przeciwnika  
błotem obrzucają ci  
którzy mają najwięcej do ukrycia

dopiero samotność otworzy ci drzwi  
do spotkania z sobą  
spotykając się z innymi  
skutecznie unikasz siebie

42

człowiek, który nie potrafi  
cieszyć się z małych rzeczy  
rzadko bywa szczęśliwy

44

do każdego wyzwania  
musisz wspiąć się po drabinie rozwoju  
wyzwanie z definicji jest czymś  
co wykracza poza aktualne możliwości

## 44 – pozorny paradoks

dwóch ludzi nie zgadza się ze sobą  
i każdy z nich ma rację  
niemożliwe!

możliwe, gdyż każda racja  
wynika z innego zbioru  
niepełnych danych

45

rozlicz się z przeszłością  
bo będzie hamulcem  
twojego rozwoju

47

46

jeśli chcesz mieć pewność  
że ruszysz z miejsca  
spal za sobą mosty

48

społeczność międzynarodowa najwięcej zyska  
udostępniając mądrość za darmo  
bo to głupota i niewiedza  
rozwiązują swoje problemy siłą

głównym wrogiem mądrości  
jest interesowna racja  
zniekształca opis rzeczywistości  
by wspierał interesy tego, kto ją głosi

każda logika irracjonalna jest logiką równoległą  
jeśli chcesz osobę irracjonalną zrozumieć  
musisz wejść w jej równoległy świat  
tam ona będzie logiczna\*

---

\* Logiczny w znaczeniu: wynikający z przesłanek, mający umocowanie w faktach.

50

elementarne zmiany składają się  
na najbardziej skomplikowany ruch  
czasem złożenie tych zmian jest nieelementarne

51

niepewność wstrzymuje działanie  
do momentu, aż nabierzesz pewności  
że jest ono słuszne

52

największe dary, jakie możesz ofiarować dziecku  
to poczucie własnej wartości i miłość

54

tylko mali ludzie nie doceniają wielkich  
czasem opluwają ich w myśl zasady  
jeśli go poniżę, to siebie wywyższę

ludzie wielcy szanują wielkich  
bo to oni pchają świat  
ku lepszemu życiu

nigdy nie obwiniaj się za błędne decyzje  
wynikają one zarówno z naszych emocjonalnych uwarunkowań  
jak i z różnicy między naszymi przewidywaniami a rzeczywistością

jedyna sensowna rzecz, jaką możesz zrobić  
to wyciągnąć wniosek z zaistniałej sytuacji  
odkryć, dlaczego coś poszło nie tak  
i na przyszłość lepiej się przygotować  
w obszarach emocji, umiejętności, wiedzy i zasobów

twoje emocje nie są tobą  
jesteś w niewoli emocji  
to racjonalne argumenty  
mogą uczynić cię wolnym

podaj człowiekowi rękę, gdy upadnie  
idź obok, dopóki nie nabierze sił  
ale potem musisz go zostawić  
bo nigdy nie nauczy się samodzielności

głupota – tak jak nieudolność –  
jest odwrotnie proporcjonalna do wagi spraw  
którymi ludzie się zajmują i które nagłaśniają  
tam, gdzie głupota rośnie, waga spraw maleje

człowiek głupi jest niezdolny  
by zrozumieć istotę prawdziwych problemów  
człowiek nieudolny zamiata prawdziwe problemy pod dywan

nie bądź zdziwiony, że problemy na świecie się pogłębiają  
tam, gdzie jest walka o pozory  
nie ma miejsca na konkrety

59

zbiorowa paranoja zamienia się w prawo

61

60

naucz się śmiać z samego siebie  
z braku dystansu do siebie  
narodziło się wiele głupich decyzji  
i wiele cierpienia

tylko głupcy nie zmieniają opinii  
gdy fakty ukazują słabość tej, którą głosili

62

propaganda pokazuje piękny świat  
przemilcza... cenę i wartość

każda mniejszość, gdy urośnie w siłę  
żąda dla siebie praw  
czasem jej prawo wymaga  
by większość zrezygnowała z własnych

bohaterem jest ten, kto zwyciężył własne demony  
łatwo jest być poprawnym, gdy z niczym nie trzeba walczyć

sama różnica poglądów nie jest wartościowa  
nie wiadomo, którym poglądem się kierować  
wartościowa jest odpowiedź na pytanie  
dlaczego poglądy się różnią  
ona dopiero wskazuje kierunek

przekazanie kwintesencji jest najkrótszą  
z możliwych odpowiedzi i najtrafniejszą  
jeśli nie potrafisz wyrazić czegoś w sposób zwięzły  
najczęściej nie do końca rozumiesz, o czym mówisz

wyda się to dziwne  
ale odpowiedź na pytanie  
często nie jest odpowiedzią na to pytanie  
odpowiedź nabiera znaczenia dopiero  
we właściwym kontekście

obecnie ludzi chwali się za błyskotliwe odpowiedzi  
zatem docenia się dobrych specjalistów od bicia piany  
człowiek mądry nie jest błyskotliwy  
bo mądrość i szybka riposta wykluczają się  
mądry człowiek dociera do meritum

jednym z dowodów na miłość  
jest wspólne milczenie  
kiedy jesteśmy w milczeniu razem  
kiedy niczego od siebie nie oczekujemy  
a jest nam ze sobą dobrze

## 70 – lokalność a globalność

zróżnicowanie wymaga lokalności

lokalność jest bezpieczniejsza niż globalność

bo testowanych jest wiele rozwiązań jednocześnie

co daje pulę gotowych rozwiązań na potrzeby różnych sytuacji

błędy i kryzysy rozlewają się lokalnie

pewnych odkryć nie da się dokonać ze starym zestawem definicji  
 trzeba w inny sposób przyciąć i opisać rzeczywistość  
 aby nowe odkrycie stało się możliwe  
 chodzi tu o odmienny sposób patrzenia na tę samą rzeczywistość

ktoś powiedział, że na szczerłość  
mogą sobie pozwolić wielcy lub wolni  
inni mówią, że głupcy

73

wojnę polsko-polską wygrają obcy

75

najważniejszym osiągnięciem  
które możesz wypracować  
jest umiejętność znoszenia dyskomfortu  
to źle znoszony dyskomfort  
zmusza cię do niekorzystnych działań  
lub blokuje przed podjęciem właściwych

75

sztuką jest zwyciężać  
bez walki

77

76

nawet porażka będzie krokiem w rozwoju  
musisz tylko wyciągnąć z niej wnioski

78

racja zawsze jest skrojona na miarę rozumu  
zgodnie z wytycznymi interesów

78

prawdziwa miłość jest wolnością  
ona nie jest posiadaniem  
jest czystym czynieniem dobra drugiej osobie

zakochanie jest ślepe  
nie wiem, czy to mądrość, czy błąd ewolucji  
może gdybyśmy znali całą prawdę o tym drugim człowieku  
nie związalibyśmy się z nim  
a dzieci potrzebują rodziny, by dorastać

80

mali ludzie jednoczą się PRZECIW  
ludzie, którzy budują wielki naród, jednoczą się DLA

mały kraj może być wielki  
wielkością swych obywateli

mali akcentują swoją obecność przez pieniactwo  
wielcy uczestniczą w budowaniu prestiżu Polski  
na arenie międzynarodowej

twoje kompleksy istnieją tylko w twojej głowie  
żyją dopóty, dopóki je pielęgnujesz

niezależnie od tego, po której stronie barykady stoimy  
nasi oponenti głoszą mowę nienawiści  
my – tylko dosadniej wyrażamy swoje opinie  
tak drastyczna różnica w ocenie zachowania wynika jedynie  
z braku zgodności wypowiedzianych przez oponenta słów  
z naszymi przekonaniem lub z faktu, że nie lubimy rozmówcy

prawda to jest to, co jest  
człowiek nie mówi nigdy prawdy  
bo żaden wycinkowy opis świata  
nie oddaje pełni rzeczywistości – nie jest więc zgodny z prawdą  
człowiek mówi co najwyżej niekłamstwo  
czyli wypowiada się zgodnie ze stanem swojej wiedzy

## 86 – promocja *na sępa*

ludzie, którzy są mierni  
promują się przez atakowanie tego, co wartościowe  
mają gwarancję, że znajdą się obrońcy wartości  
dziennikarze zainteresują się konfliktem  
a oni zaistnieją w mediach

przywiązanie do JA jest przyczyną wielu cierpień  
można posiadać JA i być wolnym od JA  
wówczas żadne zagrożenie dla JA nie będzie przysparzać nam cierpienia  
warto nauczyć się dystansu do siebie

ludzie popełniają błędy  
obarczanie poczuciem winy niszczy relację  
wybaczenie i pozwolenie na zadośćuczynienie wzmacnia relację

## 89 – zwodnicze zaufanie

nie wiesz, jak łatwo  
dajesz się oszukiwać ludziom  
atakującym tych, których nie lubisz

90

wartość ma tylko to, co przynosi zmianę na lepsze  
wszystko pozostałe może mieć co najwyżej cenę

92

zgódź się na błędy\*, ale przygotuj się na błędy  
one nie tylko uczą, one pozwalają posuwać się do przodu  
nawet jeśli będziesz całe życie błądził  
ale dzięki błędom dojdiesz do celu swojego życia  
nie będzie się liczyło to, ile razy upadłeś  
będzie się liczyło to, że doszedłeś

---

\* Ja piszę o błędach wynikających z niewiedzy, braku umiejętności; nie piszę tutaj o celowych działaniach, np. oszustwach, przestępstwach czy świadomym wyrządzaniu krzywd.

do podjęcia dobrej decyzji nie wystarczy dobry powód  
musi być również dla wszystkich znaczących zmiennych  
osiągnięta wartość co najmniej akceptowalna  
w przeciwnym razie efektem będzie zgniły kompromis

patriotyzm jednoczy społeczeństwo wokół interesu narodowego  
podzielony naród mniej dba o interes narodowy i daje się wykorzystywać obcym  
patriotyzm jest ponadpartyjny, niezależny

znaczenie ujawnia się w kontekście  
w odpowiednim kontekście kłamstwo znajdzie uzasadnienie  
dlatego badajmy sytuację z różnych stron  
nie dajmy się ograniczyć do wygodnego dla kogoś kontekstu

człowiek silny nie musi dominować  
ma możliwości, by w konkretnych sytuacjach pilnować swoich interesów  
dominują ludzie słabi  
przez dominację chcą osłabić wszystkich wokół, bo wtedy wydadzą się silni

96

tylko głupiec ma zdanie na każdy temat  
mądry człowiek wie, kiedy nie wie

98

słabością zawężonego, nieholistycznego postrzegania jest to, że nie uwzględnia się wielu wpływów i opóźnień czy można pominąć w obliczeniach falę powodziową na dopływie tylko dlatego, że nie ma jej teraz na głównej rzece?

## 98 – gorszy sort, czyli manipulacja znaczeniem

tylko głupiec przywiązuje się do pierwszego znaczenia  
które mu przyszło do głowy  
lub znaczenia narzuconego przez innych  
mądry odrzuca takie znaczenie  
i bada sytuację z wielu stron, korzysta z wielu źródeł  
tylko czasem pierwsze znaczenie okazuje się słuszne

mali ludzie wybierają rozwiązania najkorzystniejsze dla siebie  
wielcy ludzie wybierają rozwiązania najkorzystniejsze  
dla tego kawałka świata, za który są odpowiedzialni

## 100 – niewolnicy przyjemności

nie wystarczy chęć, lubię, by coś robić, zdobywać  
nie wystarczy nie chęć, nie lubię, by z czegoś rezygnować  
musimy zbadać, co stoi za naszymi chęć, nie chęć, lubię, nie lubię  
oraz jaki wpływ na nas i na otoczenie będą miały zaspokojenie zachcianek  
bądź rezygnacja z tego, czego nie chcemy  
wpływ teraz i w przyszłości

## 101 – dlaczego nie zawsze kompromis

często kompromis nie zaspokaja niczych potrzeb  
czasem wystarczy wzajemność w rezygnacji  
ja dostanę to, czego chcę w zamian za rezygnację z tego, czego ty chcesz

## 102 – mądrość braku

często nie doceniamy, nie znamy tego, co posiadamy  
dotyczy to zarówno rzeczy, jak i ludzi, którzy nas otaczają  
dopiero brak ujawnia nam rolę tego, co zniknęło z naszego życia  
dopiero dysfunkcja wymusza na nas wniknięcie w naturę rzeczy  
wcześniej nie mamy motywacji, by zgłębiać prawdę

prawo, które nie nadąża za zmianami  
zamiast służyć społeczeństwu – przeszkadza  
prawo, które przeszkadza, jest często martwe

104

czasem musisz wykreślić lata błędów  
wrócić do siebie z młodości i pozwolić sobie  
zacząć budować swoje życie na nowo

106

powtarzaj sobie: dasz radę, znajdziesz wyjście z sytuacji  
uruchom swój mózg i mózgi bliskich  
istnieje wyjście, tylko musisz w siebie uwierzyć i znaleźć drogę  
często rozwiązanie trzeba dopiero wymyślić i zbudować  
zbudować w sobie i zbudować w swoim otoczeniu  
bo otoczenie ma nas wspierać w dobrej zmianie  
a nie sprzyjać nieakceptowanym zachowaniom

korzyści są ważne, korzyści są pożądane  
bez zapewnienia wymaganych zasobów, minimalizacji kosztów obsługi  
i możliwych nieakceptowalnych skutków ubocznych  
korzyści pozostają w sferze nierealnych marzeń

nie pozwólmy, by ktoś czerpał korzyści  
przerzucając na nas koszty i obarczając nas skutkami ubocznymi

## 107 – dlaczego miłość?

mądrość wybiera to, co najlepsze  
mądrość wie, że miłość\* i jej skutki w świecie  
to najlepsze rozwiązanie dla świata

---

\* Kochać – to czynić obiektowi miłości dobro.

wizerunek jest ważny, wpływa na naszą ocenę  
ja jednak nie zamierzam tracić czasu na ludzi  
którzy oceniają człowieka po opakowaniu  
wybieram spotkania z człowiekiem  
barwne wydumuszki z definicji są puste

zanim zaczniesz się kłócić  
zanim zaczniesz atakować przeciwnika  
sprawdź, czy obydwaj operujecie poprawną definicją pojęć  
niestety, statystyczna większość zadowala się propagandową papką  
zgodną z linią... mocodawców mediów

110

atakowanie przeciwnika i szukanie prawdy  
wykluczają się nawzajem  
są to różne stany umysłu i psychiki

112

jakie prawo, takie przestępstwa  
jaka moralność, takie zło i dobro  
w praktyce sprawiedliwość  
nie ma z nimi nic wspólnego

przyroda ma swoje procesy naprawcze, równoważące  
człowiek za sprawą medycyny, technologii  
naruszył delikatną równowagę natury  
i musi uruchomić nowe procesy równoważące

często równowagę można osiągnąć na nowym poziomie  
nie ma powrotu do poprzednich stanów  
zatem celem nie jest podtrzymanie stanu  
często wbrew warunkom zmieniającego się środowiska  
lecz utrzymanie dynamicznej równowagi  
którą moglibyśmy nazwać adaptacją pełzającą

nie stworzysz czegoś całkiem nowego, będąc więźniem starych uwarunkowań  
tworzenie nowej jakości wymaga skoku poza ramy znanych porządków  
gdzie stare i nowe znajdzie dla siebie nieistniejący dotąd sposób współistnienia

życie w prawdzie jest wolnością  
dlaczego tak trudno spotkać ludzi wolnych?  
wielu za prawdę uznaje... swoje przekonania  
wielu walczy o nie, łudząc się nadzieją, że walczą o prawdę  
a przekonania wiążą nas i blokują wejście  
na drogę wolności, która jest poszukiwaniem prawdy

warto popełniać małe błędy  
bo błędy ujawniają nasze słabości  
i otrzymujemy od losu szansę, by się przed nimi zabezpieczyć  
każdy błąd boli, ale tylko mały wyrządza małe szkody  
boli i dzięki temu nasza lekcja zostanie lepiej zapamiętana

116

sytuacje, które wymknęły się spod kontroli  
najwięcej nas uczą  
jeśli poświęcimy czas na ich analizę

kiedy uzgadniasz coś z drugim człowiekiem  
każdy z was może mieć odmienne wyobrażenia  
dlatego warto spisać ustalenia i wychwycić różnice w ich interpretacji  
bo jeśli poniesiesz koszty, trudniej wycofać się z umowy  
gdy ten drugi będzie ci później udowadniał  
że ustalenia były inne, niż zapamiętałeś

wartościowe rzeczy mają wysoką cenę  
a jeśli nie mają wysokiej ceny, np. czyjaś dobroć, uwaga, troska  
bywa, że człowiek nie docenia darów, które otrzymuje  
w jego percepcji wartość ich spada  
dlatego nie obdarzajmy tych, którzy nie chcą tego docenić

impuls jest fałszywym doradcą  
bywa mylony z intuicją  
odrocz decyzję, by dać sobie czas  
na rozważenie wszystkich za i przeciw  
na odkrycie prawdziwych potrzeb

120

jeśli nie wykraczasz marzeniami poza stan obecny  
nie masz szans na zmianę  
nie lękaj się zmiany  
proces osiągania nowego stanu  
bywa trudny i nieprzyjemny  
potem nowe życie staje się codziennością

## 121 – polskie piekielko

gdyby obecna opozycja włożyła  
taki wysiłek w budowanie dobrobytu Polaków  
jaki wkłada w walkę z rządem  
nie byłaby teraz opozycją, bo dalej byłaby u władzy

obecni rządzący muszą przejąć władzę, by realizować swoje cele  
ja będę ich oceniać po owocach, nie po obietnicach  
po wynikach osiągniętych w danych warunkach  
warunkach kreowanych również przez opozycję

## 122 – rzeczywisty cel władzy

władzy nie zdobywa się dla władzy  
celem władzy wybranej demokratycznie  
jest zapewnienie społeczeństwu dobrobytu  
władza to zaszczyt, ale przede wszystkim odpowiedzialność

czasy, gdy propaganda wystarczała, by rządzić, minęły  
teraz ludzie oczekują rezultatów  
opozycja, która nie sprawdziła się  
gdy miała w swoich rękach władzę, straciła w moich oczach wiarygodność  
łatwo produkować słowa, słowa nic nie kosztują

123

uważaj, o czym myślisz, bo myśli kreują świat –  
prawda to czy fałsz?  
nasze myśli wpływają na postać naszych reprezentacji umysłowych  
na podstawie których wybieramy do realizacji działania  
współtworzące rzeczywistość

mądra tolerancja wymaga wzajemności  
tolerancja dla nietolerancyjnych jest domeną naiwnych  
którzy zostaną zmarginalizowani przez nietolerancyjnych  
narzucających własne wartości i reguły gry

nasze opinie są ograniczone co najmniej przez posiadaną wiedzę  
rozmowa z ludźmi o innych poglądach jest wartościowa wtedy  
gdy poszerzamy zasób wiedzy i jesteśmy skłonni zaktualizować własne opinie  
obrona własnego zdania bez otwartości na innych  
tylko utwierdza nas... w naszej ograniczoności

dlaczego utwierdzamy się we własnych opiniach?

- bo inni nas atakują
- bo nie chcemy przejść opinii innych
- bo ludzie nie głoszą prawdy, tylko tendencyjne pseudo-prawdy zafałszowane narracje wspierające ich interesy

ludzie twórczy szukający prawdy biorą pod uwagę wartościowe treści zawarte w cudzych opiniach i doskonałą swoje poglądy, aby były bliższe rzeczywistości

nie ufaj pierwszemu wrażeniu  
ono jest najczęściej kreacją odległą od rzeczywistości  
kreacją mającą określony cel:  
ukryć prawdę i narzucić ci pożądany przez Innego wizerunek

toleruj i obserwuj, trudno jest stale grać  
lepiej stracić czas na poznawanie  
niż przywiązać się do czegoś, co na to nie zasługuje

128

czasem nie warto walczyć o małe sprawy  
przeciwnik może cię prowokować, by poznać twoje strategie  
walcz o sprawy, które są tego warte  
ale wtedy walcz do końca, wszelkimi dozwolonymi metodami

aby dojść do prawdy, trzeba problem wyizolować  
dopilnować, aby nasze sympatie i antypatie  
nie zniekształcały opisu problemu  
i nie wpływały na jego rozwiązanie

zdobywać dobra można na trzy sposoby:  
albo je tworząc, albo na drodze wymiany, albo je zabierając innym  
ludzie prymitywni, którzy nie potrafią tworzyć  
wieloma drogami zawłaszczają potrzebne im jakości  
używają różnego rodzaju siły  
by pozbawić dóbr tych, którzy je tworzą  
współczesna grabież ma nowe oblicze  
niszczy się potencjał produkcyjny kraju  
by zawłaszczyć jego rynki zbytu

masz trzy drogi budowania poczucia własnej wartości:

- tworzysz, budujesz coś wartościowego
- sam się chwalisz, inni cię chwalą lub ci zazdroszczą
- poniżasz lub wykorzystujesz innych

tylko ta pierwsza droga buduje trwałe poczucie własnej wartości  
pozostałe dwie opierają się na iluzji, którą łatwo rozwiązać

sprawdź, czy należysz do ludzi wybierających zamiast mądrości  
przyjemność bądź unikanie dyskomfortu  
celowe szyderstwo w miejsce prawdy  
takich ludzi nazywamy głupcami

kiedy ludzie uwolnią się od chciwości  
państwo socjalne przestanie być potrzebne  
dóbr jest wystarczająca ilość  
tylko redystrybucja zawodzi

ideologie i religie powstają w konkretnym otoczeniu  
społecznym i środowiskowym  
ideologie i religie zostały wymyślone przez ludzi  
którzy nie znali naszych realiów  
wierność przestarzałym ideologiom i religiom  
często wymaga rezygnacji z rozumu

próbując kontrolować wszystko – przegrasz  
nie kontrolując niczego –  
staniesz się bezwolnym liściem na wietrze

znajdź lub stwórz sobie obszary w życiu  
w których będziesz miał całkowitą kontrolę  
to cię wzmocni i silniejszy stawisz czoło światu

mądra miłość nie rządzi państwami, nie rządzi społeczeństwami  
narzucone prawa są oparte na strachu, miłość nie rządzi poprzez strach  
mądra miłość zmienia człowieka ustanawiającego prawa, do których dojrzał  
mądra miłość nie uwstecznia, nie zatrzymuje w rozwoju  
dba, by rozwój był zrównoważony, by służył człowiekowi i światu

## 137 – wątpliwy sukces

sukces nie jest wyznacznikiem wartości  
można odnieść sukces, szkodząc innym  
pozbawiając ich dóbr i możliwości  
można mówić o sukcesie, gdy się stworzyło coś nowego

ale tylko ten sukces zasługuje na szacunek i uznanie  
który poprawia byt innych  
wszystko pozostałe to tylko osobisty lub grupowy egoizm  
a czyż egoizm zasługuje na szacunek?

## 138 - naprzeciw światu

kiedy nie masz siły wewnętrznej  
możesz przyjąć rolę ofiary w konfrontacji ze światem  
będzie cię wówczas paraliżowała bezradność  
możesz przyjąć rolę walczącego z przeciwnościami  
każda z tych dwóch postaw zakłada emocjonalne zaangażowanie

możesz wypracować siłę wewnętrzną i dystans do świata  
a przeciwności losu nie będą pobudzały twoich emocji  
będziesz traktować przeszkody jak zadania do wykonania

wierność prawdzie wymaga nazywania rzeczy po imieniu  
zakłamywanie rzeczywistości odsuwa konsekwencje w czasie

140

kupiłeś samochód, iPhone'a, dom... posiadasz  
kiedy jednak stracisz wolność decydowania, zatoniesz w emocjach  
których źródłem są dobra będące twoją własnością  
staniesz się niewolnikiem rzeczy, posiadasz... swego pana

osiągnięcie celu jest trudne lub niemożliwe  
jeśli środowisko zewnętrzne i wewnętrzne  
nie będzie wspierało osoby realizującej ten cel

najpierw przygotuj środowisko, a potem wprowadzaj zmiany  
w przeciwnym razie może się zdarzyć, że niszcząc obecny porządek  
ułatwisz dominującym siłom i słabościom narzucenie własnego

posiadana wiedza determinuje, co widzimy, a czego nie dostrzegamy  
w jaki sposób to coś widzimy i jak to coś definiujemy  
tak ujawnia się siła propagandy  
w narzucaniu nam sposobu postrzegania zjawisk  
obiektywność jest iluzją

z realizacji wartościowego projektu  
nie możesz rezygnować tylko dlatego  
że ty czegoś nie jesteś w stanie zapewnić  
znajdź innych z pieniędzmi, umiejętnościami, czasem  
jeśli projekt jest wartościowy, inni się zainteresują  
bo wartościowe projekty nadają sens naszemu życiu  
reszta to tylko umowa dotycząca warunków współpracy  
umowa szanująca każdą ze stron

144

życie ma sens wówczas  
gdy człowiek pozostawia po sobie  
pozytywny ślad

146

145

żądamy doskonałości  
więc udajemy doskonałych  
nabieramy się na doskonałość innych  
którzy potem nas rozczarowują  
nie ma ludzi doskonałych  
w tej grze pozorów tracimy tylko czas

147

## 146 – racjonalny optymizm

każde zdarzenie, każda rzecz, każde zjawisko  
ma aspekty pozytywne i negatywne  
jeśli negatywy wymagają działania – działaj  
jeśli nie – zignoruj je  
ale zawsze ciesz się pozytywami

## 147 – oswoić lęk

paraliżuję cię lęk przed tym, co ma nastąpić  
przygotuj się na to zdarzenie – tylko bezbronni się boją  
wyobraź sobie najgorszą rzecz, która może cię spotkać w danej sytuacji  
jeśli jesteś w stanie ją zaakceptować, możesz przestać się bać  
bo nic gorszego cię nie spotka – najbardziej lękamy się niewiadomego

## 148 – treść i forma

treść to jest to, co jest

forma to obraz treści w umyśle obserwatora

forma jest filtrem indywidualnego

lub społecznie uzgodnionego postrzegania

## 149 – oswojona samotność

można uciekać przed samotnością w relacje z innymi  
można również nauczyć się bycia z sobą  
wówczas bycie z drugim człowiekiem  
nie będzie zaspokajaniem naszego głodu  
tylko darem, pełną uważności obecnością

## 150 – ocenianie szkodzi

postrzegasz – w twoim umyśle kształtuje się obraz, tworzą się powiązania  
ocenisz – przestaniesz postrzegać to, co jest  
odtąd zanurzony jesteś w starych, przywołanych z pamięci znaczeniach

## 151 – nie każdy jest bohaterem

bohaterem jest ten, kto świadomie naraża się  
na niebezpieczeństwo, realizując słuszny cel  
gdy nie ma słusznego celu – mamy nieodpowiedzialność  
gdy nie ma świadomego wyboru – człowiek jest tylko uczestnikiem

## 152 – nienawiść tarczą słabych

nienawiść podsycą gotowość do zemsty  
to słabi mszczą się, by zniechęcić do powtórnego ataku  
silni nie muszą się mścić – ich nikt rozsądny nie zaatakuje  
pokazuj swoją siłę, by nie być zmuszonym jej użyć

## 153 – plujesz tym, co cię wypełnia

ludzie opluwają innych mając nadzieję  
że coś się przyklei – są dumni z tego  
są dumni z tego, że są pełni błota  
bo opluwają tym, co ich wypełnia

## 154 – jest źle, gdy jest tylko dobrze\*

poznać możemy tylko porównując z innymi obiektami na skali  
poznać możemy tylko, gdy poznamy wpływ obiektu na otoczenie  
docenić sytuację, docenić człowieka możemy tylko wtedy  
gdy mamy porównanie z innymi

---

\* Inspirowane wierszem księdza Jana Twardowskiego.

## 155 – przyjaciel

przyjaciel pomaga nam przetrwać w zmaganiach z sobą i ze światem  
dostarcza nam dobrych emocji, dzięki czemu  
mamy większą siłę przebicia, gdy rozwiązujemy swoje problemy

## 156 – ograniczona wolność handlu

wolność handlu nie jest tożsama z wolnością jednostki  
nadmierna wolność handlu zagraża społeczeństwu  
gdyż stawia prawa handlowców i producentów nad prawami narodów  
a to stoi w sprzeczności z demokracją

## 157 – nieoczywista przyjemność

tak wiele robimy, aby sprawić sobie przyjemność  
istnieją inne powody, dla których warto podjąć wysiłek  
jeśli zrozumiemy słuszność podejmowanych działań  
możemy odczuć przyjemność innego rodzaju

## 158 – intencje

zatrzymujemy się na gestach i na działaniach  
dopowiadamy sobie ich znaczenie  
pierwotne są intencje, działania są wtórne  
ich wybór zależy od ograniczoności umysłu  
istnieją inne działania realizujące tę samą intencję

## 159 – zły doradca

emocje są złym doradcą, bo to reakcja naszego organizmu na sytuację  
właściwe kryteria podejmowania decyzji wynikają z adekwatnej oceny sytuacji  
oraz ze zbadania scenariuszy rozwoju tejże sytuacji  
emocje są zaledwie jednym z wielu kryteriów

## 160 – ludzie rzadko się zmieniają

ludzie rzadko się zmieniają  
temperament jest wrodzony, a osobowość kształtuje się latami  
ale mogą zmienić zachowania  
tylko muszą wiedzieć, że nie mają innego wyjścia  
bo ludzie w większości zachowują się tak, jak im jest najwygodniej  
chyba że muszą inaczej

## 161 – dwa rodzaje siły

mamy dwa rodzaje siły  
codzienną i tę, która ujawnia się sporadycznie  
obowiązki powinny być dostosowane do tej codziennej  
progi i szczyty zdobywamy, gdy wyzwalamy w sobie tę sporadyczną

## 162 – świat nie jest czarno-biały

ludzie wymykający się standardom wzbudzają w nas dysonans  
lubimy oceniać, a ich nie można jednoznacznie ocenić  
zatem zakłamujemy rzeczywistość:  
jeśli ich lubimy, nie dostrzegamy ich wad  
jeśli ich nie lubimy, nie dostrzegamy ich zalet  
z kolorowego świata robimy czarno-biały obraz

## 163 – spóźnione argumenty

z tymi poważnymi dyskusjami jest tak  
że człowiek się rozpali emocjonalnie  
zanim w dyskusji padną wszystkie mądre argumenty  
a rozum rzadko wygrywa z emocjami

## 164 – rozwój potrzebuje czasu i przestrzeni

rozwój potrzebuje czasu i przestrzeni  
droga rozwoju jest zdeterminowana przez nasze wybory  
nasze wybory są ograniczone przez konieczność zaspokajania potrzeb

zaspokój potrzeby podstawowe  
znajdź dostęp do przestrzeni i daj sobie czas  
a będziesz mógł się rozwijać w dowolnym kierunku  
ale tylko niektóre kierunki pozwolą ci osiągnąć sukces  
ograniczają cię predyspozycje, a świat nie zawsze jest gotowy na uznanie twojego sukcesu

## 165 – w różnorodności siła

w życiu pewna jest tylko zmiana  
im większa różnorodność, tym więcej możliwości  
i większe prawdopodobieństwo skutecznej reakcji  
kontakt z różnorodnością to sposób na otwieranie naszych umysłów  
a tylko otwarty umysł wykracza poza bieżące ograniczenia

## 166 – dobrze przygotowani do życia

gdyby celem było rodzenie dzieci nieprzygotowanych do życia  
to rodziłoby się klienci opieki społecznej  
a nie obywatele budujący dobrobyt kraju  
dlatego ważne jest, aby dać rodzicom narzędzia kontroli narodzin  
i stworzyć programy wspierające dzieci w rozwoju  
oraz aby dla dzieci rodziców niewydolnych wychowawczo  
państwo miało ofertę realnej pomocy

## 167 – skutki uboczne

największą ofiarą walki  
różnych formacji politycznych między sobą  
jest zdrowy rozsądek

## 168 – dlaczego decyzje bywają złe

mózg ludzki pracuje liniowo: przyczyna–skutek  
świat jest siecią powiązanych ze sobą bytów  
z wbudowanymi efektami emergentnymi i opóźnieniami  
każda decyzja wpływa na świat w przestrzeni i w czasie  
mózg ludzki rzadko jest w stanie ten wpływ dobrze oszacować

## 169 – przeznaczenia nie ma

rodzimy się w przestrzeni jakichś możliwości  
podejmując decyzje, z niektórych możliwości rezygnujemy  
rozwijając się, otwieramy nowe drzwi  
świat się zmienia i część możliwości tracimy, inne zyskujemy  
w tych krzyżujących się strumieniach rozwoju świata i jednostki  
nie ma miejsca na przeznaczenie

## 170 – nie wywołuj wilka z lasu

działamy skojarzeniowo  
rozmówca reaguje na skojarzenie  
które dany bodziec uaktywnił w jego umyśle  
zatem czasami lepiej przemilczeć

## 171 – finansowanie rozwiązań

są pomysły i są rozwiązania  
które pozwalają uporać się z problemem  
tylko rozwiązania powinny być finansowane  
przekazywanie pieniędzy na pomysły, które nie są rozwiązaniami  
jest wyrzucaniem tych pieniędzy w błoto

## 172 – zawiłe teorie

dlaczego umysł komplikuje rzeczywistość, tworząc zawiłe teorie?  
najczęściej tworzymy teorie z niewłaściwymi bohaterami teorii  
tylko teoria zbudowana dla pojęć strukturalnych jest prosta i elegancka

stawiam tezę, że rzeczywistość realizuje się po liniach najmniejszego oporu  
więc nie może być skomplikowana  
może co najwyżej składać się z wielu elementów

## 173 – korzyść z mądrości

mądrość nie zawsze wydaje się korzystna  
sugeruje rozwiązania dobre dla świata, ale nienajlepsze dla nas  
korzyścią, którą odnosimy z mądrości, jest poczucie spójności wewnętrznej  
i wynikającego stąd spokoju  
bo mądrość to postrzeganie tego, co jest

## 174 – złoty środek

stwardniałe serce traci kontakt z rzeczywistością  
nie odczuwa drgań istnienia  
od twardego zło się odbija, miękkiemu nabija guzy  
złoty środek to miękkie serce w twardej skorupce  
z oknem na świat, które można otworzyć na drugiego człowieka

## 175 – prawda?

jedną z przeszkód na drodze odkrywania prawdy  
jest brak akceptacji tego, co jest  
umysł wtedy broni się, wypiera, zniekształca  
i zamiast prawdy mamy akceptowaną fałszywkę

## 176 – słowa są z natury fałszywe

słowa są tylko niejednoznacznymi wskaźnikami  
raz wskazują na obiekt w rzeczywistości  
drugi raz wskazują na mój obraz tego obiektu  
innym razem wskazują na twój obraz tego obiektu  
obiekt, mój obraz i twój obraz to różniące się fenomeny  
a nam, naiwnym, wydaje się, że mówimy o tym samym

## 177 – ideał?

ideał nie jest po to, by go osiągnąć  
ideał jest po to, by idąc w jego kierunku  
zbliżyć się do niego na miarę swoich możliwości

## 178 – tylko konstruktywna krytyka

tylko konstruktywna krytyka buduje  
przeciera szlaki doskonalszym działaniom  
każda inna wzbudza poczucie winy  
i odbiera pewność siebie – tak niezbędną w życiu

jednak najsurowszy krytyk tkwi wewnątrz  
bo innych, którzy często krytykują, z czasem się ignoruje

## 179 – przereklamowany spokój

dobrostan to balansowanie pomiędzy homeostazą a potrzebą bodźców  
całkowity spokój wycisza wszelkie doznania, również te przyjemne  
ceną płaconą za przyjemne doznania jest odczuwanie tych niepożądanych

## 180 – wielkość opromienia

mówmy o naszych wielkich  
bo dzięki wielkim będą nas pozytywnie oceniać  
i część ich wielkości nas opromieni

promujmy wielkich  
bo oni przecierają ważne szlaki  
warto, by wielu o nich usłyszało

## 181 – przywiązanie zniekształca

każde przywiązanie stoi pomiędzy tobą a prawdą  
każda wiedza między wami stoi  
musisz być przezroczysty, aby dostrzec prawdę

## 182 –skrajności w rozmowie fałszują przekaz

to kapialiści ustalają, ile komu przydzielić dóbr  
a nimi kieruje chciwość, nie uczciwość  
więc podział dóbr jest nieuczciwy, choć zgodny z prawem  
bo prawo jest pisane pod dyktando kapitalistów  
państwo ma za zadanie uczynić redystrybucję dóbr bardziej sprawiedliwą  
pomiedzy kapitalizmem a komunizmem jest wiele pośrednich rozwiązań

## 183 – ruchomy cel

realizacja obranego celu ściśle według założeń często nie jest najlepszym rozwiązaniem

czasem elastyczność jest wskazana, bo rzeczywistość nam podpowiada rozwiązania lepsze od naszych pierwotnych pomysłów

## 184 – nie okazuj słabości

nie wygrasz zawsze  
ale nie okazuj słabości, gdy nie masz wiary w to, że wygrasz  
wilki rzucają się na osobniki słabe

## 185 – tradycja

tradycję stworzyli ludzie, tradycja realizuje jakieś interesy  
podtrzymuje świadomość popieranых wartości  
dlatego ludzie nie powinni być niewolnikami tradycji  
ludzie są upoważnieni do zmiany tradycji, gdyż interesy ulegają zmianie  
lub wartości stają się niedopasowane do bieżących wyzwań

## 186 – wątpliwy powód

ci, co jednoczą się przeciw komuś, nie są razem  
to realizacja wspólnych celów buduje wspólnotę  
dlatego jeśli szukasz wspólnoty z innymi  
szukaj jej w budowaniu, a nie w walce

## 187 – wykroczyć poza podziały

każdy podział jest w jakimś stopniu użyteczny –  
zmniejsza ilość przetwarzanych danych  
każdy podział jest zły – nie uwzględnia bogactwa rzeczywistości  
podział dzieli, a rzeczywistość to wachlarz dopełniających się do jedności fenomenów

## 188 – jesteśmy ograniczeni

żeby dokopać komuś, wybieramy pewien fakt: on zrobił to, on jest be  
pomijamy cały kontekst tego działania, pomijamy alternatywy, przyczyny  
pomijamy cały dorobek człowieka  
wybieramy jeden puzzel z układanki, jaką jest czyjeś życie  
i dodajemy własną interpretację  
mijając się z prawdą, ujawniamy własną ograniczoność

## 189 – życzenia na Nowy Rok

Dbaj o zdrowie, bo jego brak wiele uniemożliwia.

Szczęście zależy od przypadku, więc pomagaj przypadkom.

Mimo obowiązków codzienności nie rezygnuj z marzeń, wybieraj te, które przynoszą zmianę na lepsze. Realizuj marzenia. Zaczynaj od małych, aby nabrać wiary, że niemożliwe jest możliwe. Wtedy realizuj Wielkie Marzenia.

Świat sprzyja odważnym.

## 190 – *dobra* zmiana

w Polsce następuje zmiana porządku  
z każdym nowym porządkiem zmieniają się beneficjenci  
oraz konsekwencje wprowadzanych zmian dla wielu grup społecznych  
każdy porządek ma wady i zalety  
w zależności od perspektywy inne

## 191 – utopijne szczęście

są dwa różne fenomeny: szczęście i poczucie szczęścia  
mam szczęście, czuję się szczęśliwy  
poczucie szczęścia rozumiem, samego szczęścia nie rozumiem  
szczęście to uznaniowe, ulotne zjawisko  
szybko mija, bo się przyzwyczajamy i coś przestaje nas cieszyć  
czy istnieje szczęście niezależne od kontekstu?

## 192 – treść i forma

wielu ludzi tak skupia się na formie  
że nawet nie zauważa treści  
forma jest tylko opakowaniem  
tym, co buduje lub rujnuje, jest treść  
czasem nie ma nic poza opakowaniem

## 193 – walka o ochłapy

mamy jedno życie  
jeśli je poświęcimy na przepychanki  
zabraknie czasu, by budować dobrobyt  
zamiast dzielenia się owocami pracy  
będzie możliwa tylko walka o ochłapy

## 194 – każda narracja jest fikcją

wyłącz fonie w telewizorze  
i patrz... na świat  
pomiń szopki i przedstawienia  
i patrz... na zmiany... brak zmian

## 195 – zobaczyć alternatywę

ktoś, kto jest w dołku, potrzebuje dobrych słów  
słów mocy, które pochodzą z zewnątrz  
dlatego nie żałuj dobrego słowa, ono nic nie kosztuje

## 196 – w niewoli emocji

popęłniamy błędy, bo chcę, nie lubię, boję się  
kierują naszymi wyborami  
możemy nauczyć się zachowywać dystans do tych emocji  
i kierować się bardziej rozsądkiem podczas podejmowania decyzji  
ostrzegam, że będzie to nieprzyjemne

## 197 – ciesz się chwilą

to nastrój krytyczny sprzyja przewidywaniu skutków  
wraz z weną pozwala znajdować dobre rozwiązania  
zamartwianie się cały czas do niczego nie prowadzi  
ciesz się chwilą  
i bądź krytyczny, gdy rozwiązujesz problemy

## 198 – zerwij się ze smyczy znanego

nowe krytykują najczęściej ci  
którzy nie podjęli wysiłku jego poznania  
błądzą również ci, którzy przyjmują nowe bezkrytycznie

## 199 – dlaczego atak?

dlaczego atak jest uważany za najlepszą formę obrony?  
bo rozgrywa się na cudzej połowie boiska  
nie dopuszczamy przeciwnika na naszą połowę  
by nie ugodził w nasze słabe punkty

## 200 – przekraczanie granic

ja sobie pozwalam przekraczać małe, nieszkodliwe granice  
umysł dostaje zielone światło, że może wyjść poza ustalone ramy  
pojawiają się ciekawsze pomysły  
oczywiście nie robię tego cudzym kosztem

## 201 – część prawdy

zagadnienie wygląda z każdej strony inaczej  
człowiek patrzy z perspektywy własnej wiedzy i doświadczeń  
wystarczy tylko słuchać i przyjąć  
że inni mają do przekazania brakującą część prawdy  
tylko tę prawdę trzeba oczyścić z osobistych uwarunkowań

## 202 – umysł eksperta

czasem najprostsze rozwiązanie jest najlepsze  
ekspert mając do dyspozycji wiele metod  
rozwiązania problemów ze swojej dziedziny często go nie zauważa

## 203 – sukces jak fast food

pożądamy sukcesu, bo dostarcza nam korzyści psychicznych i materialnych  
tak jak nie musimy jeść fast foodów, tak samo możemy zrezygnować  
ze śmieciowego sukcesu na rzecz realizacji  
celów zgodnych z naszymi wartościami  
jest to trudniejsze, ale przynosi satysfakcję na całe życie

## 204 – opozycja totalna

opozycja totalna jest głupim, szkodliwym działaniem  
jedynie dziecku wolno tak postępować – obrazić się na wszystko, wszystko zanegować  
opozycja totalna wyklucza merytoryczną dyskusję i konstruktywną krytykę  
które są niezbędne w kształtowaniu korzystnych społecznie rozwiązań  
opozycja totalna dzieli totalnie, uniemożliwia dialog  
podzielone społeczeństwo jest słabsze  
więc opozycja totalna szkodzi interesom społeczeństwa

## 205 – filozofia pustki

wbrew potocznej logice pustka jest pełnią  
bo nie występuje w niej brak

## 206 – ostatnie zdanie

to głupota chce mieć zawsze ostatnie zdanie  
mądry wie, że powiedział wszystko, co należało powiedzieć  
i nie musi nic ponad to dodawać  
głupi wynajduje pseudoargumenty, bo prawdziwe kiedyś się kończą  
mądrym pozostaje zdarta płyta  
technika polegająca na powtarzaniu argumentów najważniejszych

## 207 – dystans do siebie

aby rozmowa z drugim człowiekiem stwarzała nam możliwości rozwoju  
musimy mieć dystans do siebie  
bo niewygodne prawdy bolą i dlatego je najczęściej wypieramy

## 208 – jaką wartość ma WIEM?

WIEM od WYDAJE MI SIĘ różni się niewiele –  
brakiem pewności  
dla obrony swojego WIEM będziemy kruszyć kopie  
tolerancyjne WYDAJE MI SIĘ pozostawia przestrzeń  
dla innych opinii  
nie każde WIEM ma oparcie w faktach lub nauce  
a przecież nawet nauka czasem błądzi

## 209 – puszczać zło

jeśli dobro wypełnia człowieka, na zło może nie być miejsca  
w pustce łatwiej zaistnieć  
wystarczy nie zatrzymywać tego, co się pojawia  
zło – jak chmura – przepłynie, nie brudząc duszy

## 210 – urok różnorodności

poznajemy przez porównanie  
doceniamy przez porównanie  
bądź w kontakcie z różnorodnością  
to piękne kopie cię zubażają

## 211 – korzyść z braku

uzależniliśmy się od bodźców  
nie tolerujemy nudy  
a przecież właśnie w informacyjnej pustce  
spotykamy się z tym, co jest

## 212 – wykorzystać słabości

tylko od ciebie zależy  
czy się poddasz chorobie i słabościom  
czy je wykorzystasz

kiedy los zamyka ci konwencjonalne drogi  
możesz wkroczyć na ścieżki trudniejsze  
właśnie na nieuczęszczanych szlakach  
można odkryć to, co jest niedostępne innym

## 213 – dystans do siebie

nauczmy się patrzeć na siebie samych z odległości, z wysokości  
ktoś atakuje wówczas nie mnie, ale moją skorupę  
moje poglądy, moje przekonania  
ja pozostaję nietknięty, wolny od emocjonalnych reakcji

## 214 – trudniej prowadzi do łatwiej

pokonywanie trudności na drodze rozwoju  
ułatwia nam dostęp do nowych możliwości

## 215 – wartość i cena wątpienia

wątpienie ma tę wartość  
że umysł jest aktywny w poszukiwaniu prawdy  
ceną, którą jednostka płaci za ten stan, jest brak działania  
gdy przyjmujemy jakąś tezę za prawdę  
przestajemy szukać i możemy zacząć działać

## 216 – wystarczy marzyć?

marzenie wykracza poza granice znanego  
pozostaje pytanie: czy ty chcesz wykroczyć poza granice znanego  
czy chcesz tylko marzyć

## 217 – różne światy

świat jest taki, jaki jest  
a my reagujemy na taki świat  
jakim go widzimy

## 218 – akceptacja?

czy nadążamy z akceptacją zmian  
czy jednak usilnie trzymamy się tej najlepszej wersji siebie  
aby poprawiać sobie nastrój  
i podtrzymywać poczucie własnej wartości?

akceptacja zmian pomaga żyć w prawdzie  
poczucie własnej wartości możemy powiązać  
z czymś niepodlegającym zmianom:  
naszym człowieczeństwem

## 219 – sens różni się od znaczenia

znaczenie fenomenu jest obiektywne  
istnieje niezależnie od nas  
my możemy mu nadać sens, dla nas  
sens jest zawsze subiektywny

## 220 – miłość ogranicza wolność

prawdziwa miłość ogranicza wolność  
wolność to wybór  
a miłość odrzuca te wybory  
które są niekorzystne dla osoby kochanej

## 221 – ograniczona wolność

jestem wolny  
więc wybieram wartości i zasady  
które będą kierowały moimi dalszymi wyborami  
w przeciwnym razie  
będą kierowały mną impulsy

## 222 – spotkać się z nowym

porządek jest przewidywalny – wiemy, co będzie jutro  
tylko chaos pozwala wyjść poza horyzont zdarzeń

## 223 – emocjonalna marionetka

człowiek bez dystansu jest marionetką  
ma doczepione do strun emocji sznurki  
za które ktoś lub coś pociąga  
nie podejmuje racjonalnych decyzji  
tylko takie, które przyniosą mu ulgę

## 224 – siła wiary

wiara w to, że wszystko będzie dobrze  
uwalnia siłę, która pozwala iść naprzód  
wiara otwiera  
zablokowane poczuciem bezradności drzwi

## 225 – warunki poznania

żeby poznawać, trzeba być w niezapośredniczonym kontakcie  
trzeba wyłączyć ekrany i być czujnym na to, co się pojawia

## 226 – przyczyna

każde działanie ma swoją przyczynę, tylko trzeba ją odkryć  
nie każde natomiast ma cel, który najpierw musi być wytyczony  
wiele działań inicjowanych jest na poziomie podświadomości  
często cel wytyczony jest różny od osiąganego

## 227 – emocjonalny rozsądek

emocjonalny rozsądek nie istnieje  
pozostaje tylko na zimno szukać rozsądnych rozwiązań  
a dopiero potem włączyć emocje, by wykorzystać ich energię

## 228 – ulga albo krytyk

kiedy podejmujemy decyzje, niektóre z nich przynoszą nam ulgę  
niekoniecznie są to dobre decyzje  
ja włączam wewnętrznego krytyka, który wskazuje mi wady poszczególnych rozwiązań  
i wybieram takie  
które posiada wymagane plusy  
a którego minusy są akceptowalne  
proces podejmowania decyzji nie jest przyjemnością  
ale za to potem jestem zadowolony

## 229 – widocznie nie banal

często słyszaną prawdę zazwyczaj uznajemy za banal  
przestajemy ją respektować  
dopiero życie weryfikuje nasze podejście

## 230 – nieporozumienie

słowa to haczyki, za pomocą których  
łowimy w pamięci dowiązane do nich obrazy rzeczywistości  
zapominamy, że każdy łowi swoje obrazy  
często odmienne niż obrazy rozmówcy  
nasze postępowanie, wypowiedzi  
wynikają z naszych obrazów świata  
a nie cudzych

## 231 – niebezpieczna nagość

zło zazwyczaj jest ubierane w ładne słówka  
co do prawdy – mamy mylne przekonanie, że musi być naga  
najczęściej nagą prawdę odrzucamy  
bo stoi w sprzeczności z naszym postrzeganiem  
a sprzeczność sprawia nam dyskomfort

## 232 – rozsądna tolerancja

tolerancja to szacunek dla odmienności  
żyj i pozwól żyć innym  
tolerancja wymaga jednak zachowania rozsądku

## 233 – ukryta konsekwencja

za niekonsekwencją działań  
kryje się konsekwencja egoizmu  
lub konsekwencja słabości

## 234 – konsekwencje chciwości

pożądamy wartościowych ludzi dopóty  
dopóki nam coś dają  
kiedy natomiast żądają adekwatnej zapłaty  
minimalizujemy ich wyniki  
dlatego niektórzy wybitni ludzie nie ujawniają się  
po co mają dawać z siebie wszystko  
skoro społeczeństwo z chciwości trwoni ich potencjał

## 235 – rozwój buntowników

poezja ewoluuje  
a za jej rozwój odpowiadają  
nie konformiści ulegający modzie  
tylko buntownicy łamiący zasady

nie każdy buntownik zaszczepi nową gałąź poezji  
ta reguła dotyczy wielu dziedzin

## 236 – jak złapać Okazję?

byt ma zmienność własną

byt reaguje w różny sposób na różne bodźce

zmienność i reakcje bytu wywołują różne reakcje w różnych środowiskach

okazja to odkrycie zastosowania tych zmian i reakcji

## 237 – definicja mądrości

mądrość to holistyczny i strukturalny wgląd w sytuację  
wolny od zniekształceń wynikających z postaci JA

## 238 – urojone granice

większość granic jest tylko w naszych głowach  
wychowanie jest między innymi ustanawianiem granic  
wychowujemy do mądrej wolności

## 239 – erudyta nie jest mędrce

erudyta posiada wiedzę wyuczoną  
mędrzec widzi to, co jest, i adekwatnie reaguje

## 240 – tylko wiara

wiara kreuje byty idealne  
nie musi istnieć desygnat  
aby te byty zaczęły żyć  
swoim życiem

z czasem zapominamy  
że byt jest wytworem wiary

## 241 – rozwój

aby się rozwijać, trzeba  
pokonując trudności, pokonywać siebie  
porzucać stare JA i robić krok w nieznane  
potem pozwolić, by nowe JA ugruntowało się

## 242 – szczęście

człowiek szczęśliwy teraz  
nie musi wracać do przeszłości  
ani uciekać w przyszłość

człowiek żyjący tu i teraz  
nie martwi się o to, co będzie  
ani nie doświadcza minionego bólu

## 243 – bezwzględność czasu

to nie czas jest względny  
lecz nasze poczucie czasu  
i procesy, które zwalniają bądź przyspieszają

kiedy doświadczamy dyskomfortu  
jesteśmy świadomi upływającego czasu  
tylko dlatego, że chcemy, by coś się skończyło  
odbieramy to tak, jakby czas zwalniał

gdy doświadczamy przyjemności  
istniejemy jak gdyby poza czasem  
odbieramy to tak, jakby czas przyspieszał

gdy z powodu choroby, starości  
nasze czynności zajmują nam więcej czasu  
wydaje nam się, że czas przyspieszył

czas jest linearny\*, ale rozwój może być spiralny  
dlatego posądzamy o spiralność czas  
bo coś wraca do swojej minionej postaci

---

\* Gdyby wszelkie byty w tym samym czasie doświadczały powrotu do starych form, można by podejrzewać czas o spiralność; skoro jednak powroty te występują w różnym czasie z różną częstotliwością, należy spiralność przypisać wzorcom rozwojowym bytów.

## 244 – wyobraźnia

człowiek bez wyobraźni  
jest więźniem swojej ograniczonej wiedzy  
to dzięki wyobraźni można  
tworzyć reprezentacje dla nowego  
które spotykamy

## 245 – spojrzenie holistyczne

aby patrzeć holistycznie, trzeba  
patrzeć kolejno z różnych perspektyw  
znaleźć model, z którym każda  
z tych perspektyw jest zgodna  
ten model będzie holistycznym postrzeganiem

## 246 – pochwała

pochwała to nie tylko uznanie  
to potwierdzenie wartości czyjejś pracy  
to wyróżnienie, sygnał dla niezorientowanych  
że teksty tego autora warto czytać

## 247 – zdrowy rozsądek

to, co nazywamy zdrowym rozsądkiem  
to decyzje wolne od emocji, poprzedzone refleksją  
jakość zdroworozsądkowych wyborów  
zależy od jakości naszej wiedzy i od intuicji

## 248 – nacjonalizm

nacjonalizm to zbiorowy egoizm

rozsądny nacjonalizm

w świecie rywalizacji o dobra, o rynki

jest konieczny do przetrwania

skrajny nacjonalizm, tak jak skrajny egoizm, jest zły

## 249 – kult opakowań

mało ludzi zadaje sobie trud  
by kogoś lepiej poznać  
dlatego cenione są ładne opakowania  
a to, co cenione, jest powielane  
dlatego dominuje kult ciała

## 250 – ostatnie słowo w nauce

nauka nie powiedziała jeszcze ostatniego słowa  
na każdy fenomen można popatrzeć z innej perspektywy  
i tak ujawnić nową prawdę

# Spis treści

|                                        |    |
|----------------------------------------|----|
| 1 (myślotok zagłusza...)               | 3  |
| 2 (płomienie świtu...)                 | 4  |
| 3 (pożar wieczoru...)                  | 5  |
| 4 (dzień żegna już noc...)             | 6  |
| 5 (wierzbą płacze w głos...)           | 7  |
| 6 (cisza przed świtem...)              | 8  |
| 7 (wiosną odnowa...)                   | 9  |
| 8 (rosa lśni w słońcu...)              | 10 |
| 9 (w samo południe...)                 | 11 |
| 10 (burza za oknem...)                 | 12 |
| 11 (porażki pokonują głupców...)       | 13 |
| 12 (czasem nie można...)               | 14 |
| 13 (stopnie od klęski wzwyż...)        | 15 |
| 14 (nie dotrzemy dalej...)             | 16 |
| 15 (podłych nie zmienisz...)           | 17 |
| 16 (wola bez potencjału...)            | 18 |
| 17 (życie to strumień zmian...)        | 19 |
| 18 (człowiek ocenia świat...)          | 20 |
| 19 (ból istnienia wszystko zmienia...) | 21 |
| 20 (wolny od lęków...)                 | 22 |
| 21 (najczęstszą oceną...)              | 23 |
| 22 (ucieczka nie uczyni cię wolnym...) | 24 |

|                                           |    |
|-------------------------------------------|----|
| 23 (symptodem choroby narodu...)          | 25 |
| 24 (cisza jest stanem...)                 | 26 |
| 25 (jeśli uporządkujesz swoje wnętrze...) | 27 |
| 26 (życzliwość buduje mosty...)           | 28 |
| 27 (tylko wtedy, gdy otworzysz umysł...)  | 29 |
| 28 (dobro musi być silne...)              | 30 |
| 29 (w rozmowie z sobą...)                 | 31 |
| 30 (w stojących stawach...)               | 32 |
| 31 (tylko mali ludzie będą...)            | 33 |
| 32 (osiągnięcia wypromowane...)           | 34 |
| 33 (nie poznasz człowieka...)             | 35 |
| 34 (ludzie dziwią się...)                 | 36 |
| 35 (miłość i władza...)                   | 37 |
| 36 (gdy w świecie dzieje się źle...)      | 38 |
| 37 (wiera gór nie przenosi...)            | 39 |
| 38 (jeśli nie wyznaczysz granic...)       | 40 |
| 39 (tam, gdzie pesymista...)              | 41 |
| 40 (ludzie, o których dobrym imieniu...)  | 42 |
| 41 (dopiero samotność...)                 | 43 |
| 42 (człowiek, który nie potrafi...)       | 44 |
| 43 (do każdego wyzwania...)               | 45 |
| 44 – pozorny paradoks                     | 46 |
| 45 (rozlicz się z przeszłością...)        | 47 |
| 46 (jeśli chcesz mieć pewność...)         | 48 |
| 47 (społeczność międzynarodowa...)        | 49 |
| 48 (głównym wrogiem mądrości...)          | 50 |
| 49 (każda logika irracjonalna...)         | 51 |

|                                           |    |
|-------------------------------------------|----|
| 50 (elementarne zmiany...)                | 52 |
| 51 (niepewność wstrzymuje działanie...)   | 53 |
| 52 (największe dary...)                   | 54 |
| 53 (tylko mali ludzie nie doceniają...)   | 55 |
| 54 (nigdy nie obwiniaj się...)            | 56 |
| 55 (twoje emocje nie są tobą...)          | 57 |
| 56 (podaj człowiekowi rękę...)            | 58 |
| 57 (głupota – tak jak nieudolność...)     | 59 |
| 58 (nie bądź zdziwiony...)                | 60 |
| 59 (zbiorowa paranoja...)                 | 61 |
| 60 (naucz się śmiać...)                   | 62 |
| 61 (tylko głupcy nie zmieniają...)        | 63 |
| 62 (propaganda pokazuje...)               | 64 |
| 63 (każda mniejszość...)                  | 65 |
| 64 (bohaterem jest ten, kto zwyciężył...) | 66 |
| 65 (sama różnica poglądów...)             | 67 |
| 66 (przekazanie kwintesencji...)          | 68 |
| 67 (wyda się to dziwne...)                | 69 |
| 68 (obecnie ludzi chwali się...)          | 70 |
| 70 – lokalność a globalność               | 72 |
| 71 (pewnych odkryć nie da się dokonać...) | 73 |
| 72 (ktoś powiedział, że na szczyt...)     | 74 |
| 73 (wojnę polsko-polską...)               | 75 |
| 74 (najważniejszym osiągnięciem...)       | 76 |
| 75 (sztuką jest zwyciężać...)             | 77 |
| 76 (nawet porażka będzie krokiem...)      | 78 |
| 77 (racja zawsze jest skrojona...)        | 79 |

|                                                             |     |
|-------------------------------------------------------------|-----|
| 78 (prawdziwa miłość...)                                    | 80  |
| 79 (zakochanie jest ślepe...)                               | 81  |
| 80 (mali ludzie jednoczą się...)                            | 82  |
| 81 (mały kraj może być wielki...)                           | 83  |
| 82 (mali akcentują swoją obecność...)                       | 84  |
| 83 (twoje kompleksy istnieją...)                            | 85  |
| 84 (niezależnie od tego...)                                 | 86  |
| 85 (prawda to jest to, co jest...)                          | 87  |
| 86 – promocja <i>na sępa</i> ...                            | 88  |
| 87 (przywiązanie do JA...)                                  | 89  |
| 88 (ludzie popełniają błędy...)                             | 90  |
| 89 – zwodnicze zaufanie                                     | 91  |
| 90 (wartość ma tylko to...)                                 | 92  |
| 91 (zgódź się na błędy...)                                  | 93  |
| 92 (do podjęcia dobrej decyzji...)                          | 94  |
| 93 (patriotyzm jednoczy społeczeństwo...)                   | 95  |
| 94 (znaczenie ujawnia się w kontekście...)                  | 96  |
| 95 (człowiek silny nie musi...)                             | 97  |
| 96 (tylko głupiec ma zdanie...)                             | 98  |
| 97 (słabością zawężonego, nieholistycznego postrzegania...) | 99  |
| 98 – gorszy sort, czyli manipulacja znaczeniem              | 100 |
| 99 (mali ludzie wybierają...)                               | 101 |
| 100 – niewolnicy przyjemności                               | 102 |
| 101 – dlaczego nie zawsze kompromis                         | 103 |
| 102 – mądrość braku                                         | 104 |
| 103 (prawo, które nie nadąża...)                            | 105 |
| 104 (czasem musisz wykreślić...)                            | 106 |

|                                                     |     |
|-----------------------------------------------------|-----|
| 105 (powtarzaj sobie: dasz radę...)                 | 107 |
| 106 (korzyści są ważne...)                          | 108 |
| 107 – dlaczego miłość?                              | 109 |
| 108 (wizerunek jest ważny...)                       | 110 |
| 109 (zanim zaczniesz się kłócić...)                 | 111 |
| 110 (atakowanie przeciwnika...)                     | 112 |
| 111 (jakie prawo, takie przestępstwa...)            | 113 |
| 112 (przyroda ma swoje procesy...)                  | 114 |
| 113 (nie stworzysz czegoś...)                       | 115 |
| 114 (życie w prawdzie...)                           | 116 |
| 115 (warto popełniać małe błędy...)                 | 117 |
| 116 (sytuacje, które wymknęły się spod kontroli...) | 118 |
| 117 (kiedy uzgadniasz coś...)                       | 119 |
| 118 (wartościowe rzeczy...)                         | 120 |
| 119 (impuls jest fałszywym doradcą...)              | 121 |
| 120 (jeśli nie wykraczasz...)                       | 122 |
| 121 – polskie piekielko                             | 123 |
| 122 – rzeczywisty cel władzy                        | 124 |
| 123 (uważaj, o czym myślisz...)                     | 125 |
| 124 (mądra tolerancja wymaga...)                    | 126 |
| 125 (nasze opinie są ograniczone...)                | 127 |
| 126 (dlaczego utwierdzamy się...)                   | 128 |
| 127 (nie ufaj pierwszemu wrażeniu...)               | 129 |
| 128 (czasem nie warto walczyć...)                   | 130 |
| 129 (aby dojść do prawdy...)                        | 131 |
| 130 (zdobywać dobra można...)                       | 132 |
| 131 (masz trzy drogi budowania...)                  | 133 |

|                                              |     |
|----------------------------------------------|-----|
| 132 (sprawdź, czy należysz...)               | 134 |
| 133 (kiedy ludzie uwolnią się...)            | 135 |
| 134 (ideologie i religie...)                 | 136 |
| 135 (próbując kontrolować wszystko...)       | 137 |
| 136 (mądra miłość nie rządzi...)             | 138 |
| 137 – wątpliwy sukces...                     | 139 |
| 138 - naprzeciw światu                       | 140 |
| 139 (wierność prawdzie wymaga...)            | 141 |
| 140 (kupięś samochód, iPhone'a, dom...)      | 142 |
| 141 (osiągnięcie celu jest trudne...)        | 143 |
| 142 (posiadana wiedza determinuje...)        | 144 |
| 143 (z realizacji wartościowego projektu...) | 145 |
| 144 (życie ma sens wówczas...)               | 146 |
| 145 (żądamy doskonałości...)                 | 147 |
| 146 – racjonalny optymizm                    | 148 |
| 147 – oswoić lęk                             | 149 |
| 148 – treść i forma                          | 150 |
| 149 – oswojona samotność                     | 151 |
| 150 – ocenianie szkodzi                      | 152 |
| 151 – nie każdy jest bohaterem               | 153 |
| 152 – nienawiść tarczą słabych               | 154 |
| 153 – plujesz tym, co cię wypełnia           | 155 |
| 154 – jest źle, gdy jest tylko dobrze        | 156 |
| 155 – przyjaciel                             | 157 |
| 156 – ograniczona wolność handlu             | 158 |
| 157 – nieoczywista przyjemność               | 159 |
| 158 – intencje                               | 160 |

|                                                  |     |
|--------------------------------------------------|-----|
| 159 – zły doradca.....                           | 161 |
| 160 – ludzie rzadko się zmieniają.....           | 162 |
| 161 – dwa rodzaje siły.....                      | 163 |
| 162 – świat nie jest czarno-biały.....           | 164 |
| 163 – spóźnione argumenty.....                   | 165 |
| 164 – rozwój potrzebuje czasu i przestrzeni..... | 166 |
| 165 – w różnorodności siła.....                  | 167 |
| 166 – dobrze przygotowani do życia.....          | 168 |
| 167 – skutki uboczne.....                        | 169 |
| 168 – dlaczego decyzje bywają złe.....           | 170 |
| 169 – przeznaczenia nie ma.....                  | 171 |
| 170 – nie wywołuj wilka z lasu.....              | 172 |
| 171 – finansowanie rozwiązań.....                | 173 |
| 172 – zawile teorie.....                         | 174 |
| 173 – korzyść z mądrości.....                    | 175 |
| 174 – złoty środek.....                          | 176 |
| 175 – prawda?.....                               | 177 |
| 176 – słowa są z natury fałszywe.....            | 178 |
| 177 – ideał?.....                                | 179 |
| 178 – tylko konstruktywna krytyka.....           | 180 |
| 179 – przereklamowany spokój.....                | 181 |
| 180 – wielkość opromienia.....                   | 182 |
| 181 – przywiązanie zniekształca.....             | 183 |
| 182 –skrajności w rozmowie fałszują przekaz..... | 184 |
| 183 – ruchomy cel.....                           | 185 |
| 184 – nie okazuj słabości.....                   | 186 |
| 185 – tradycja.....                              | 187 |

|                                          |     |
|------------------------------------------|-----|
| 186 – wątpliwy powód .....               | 188 |
| 187 – wykroczyć poza podziały .....      | 189 |
| 188 – jesteśmy ograniczeni .....         | 190 |
| 189 – życzenia na Nowy Rok .....         | 191 |
| 190 – <i>dobra</i> zmiana .....          | 192 |
| 191 – utopijne szczęście .....           | 193 |
| 192 – treść i forma .....                | 194 |
| 193 – walka o ochłapy .....              | 195 |
| 194 – każda narracja jest fikcją .....   | 196 |
| 195 – zobaczyć alternatywę .....         | 197 |
| 196 – w niewoli emocji .....             | 198 |
| 197 – ciesz się chwilą .....             | 199 |
| 198 – zerwij się ze smyczy znanego ..... | 200 |
| 199 – dlaczego atak? .....               | 201 |
| 200 – przekraczanie granic .....         | 202 |
| 201 – część prawdy .....                 | 203 |
| 202 – umysł eksperta .....               | 204 |
| 203 – sukces jak fast food .....         | 205 |
| 204 – opozycja totalna .....             | 206 |
| 205 – filozofia pustki .....             | 207 |
| 206 – ostatnie zdanie .....              | 208 |
| 207 – dystans do siebie .....            | 209 |
| 208 – jaką wartość ma WIEM? .....        | 210 |
| 209 – puszczać zło .....                 | 211 |
| 210 – urok różnorodności .....           | 212 |
| 211 – korzyść z braku .....              | 213 |
| 212 – wykorzystać słabości .....         | 214 |

|                                           |     |
|-------------------------------------------|-----|
| 213 – dystans do siebie.....              | 215 |
| 214 – trudniej prowadzi do łatwiej.....   | 216 |
| 215 – wartość i cena wątpienia.....       | 217 |
| 216 – wystarczy marzyć? .....             | 218 |
| 217 – różne światy.....                   | 219 |
| 218 – akceptacja?.....                    | 220 |
| 219 – sens roznija się ze znaczeniem..... | 221 |
| 220 – miłość ogranicza wolność.....       | 222 |
| 221 – ograniczona wolność.....            | 223 |
| 222 – spotkać się z nowym .....           | 224 |
| 223 – emocjonalna marionetka.....         | 225 |
| 224 – siła wiary.....                     | 226 |
| 225 – warunki poznania.....               | 227 |
| 226 – przyczyna.....                      | 228 |
| 227 – emocjonalny rozsądek.....           | 229 |
| 228 – ulga albo krytyk.....               | 230 |
| 229 – widocznie nie banał .....           | 231 |
| 230 – nieporozumienie .....               | 232 |
| 231 – niebezpieczna nagość .....          | 233 |
| 232 – rozsądna tolerancja .....           | 234 |
| 233 – ukryta konsekwencja .....           | 235 |
| 234 – konsekwencje chciwości .....        | 236 |
| 235 – rozwój buntowników .....            | 237 |
| 236 – jak złapać Okazję? .....            | 238 |
| 237 – definicja mądrości.....             | 239 |
| 238 – urojone granice .....               | 240 |
| 239 – erudyta nie jest mędrce.....        | 241 |

|                                    |     |
|------------------------------------|-----|
| 240 – tylko wiara.....             | 242 |
| 241 – rozwój .....                 | 243 |
| 242 – szczęście .....              | 244 |
| 243 – bezwzględność czasu .....    | 245 |
| 245 – spojrzenie holistyczne ..... | 248 |
| 246 – pochwała.....                | 249 |
| 247 – zdrowy rozsądek .....        | 250 |
| 248 – nacjonalizm.....             | 251 |
| 249 – kult opakowań.....           | 252 |
| 250 – ostatnie słowo w nauce ..... | 253 |